

EDWARD LUCE

**Retragerea
liberalismului
occidental**

Prefață de Paul Dobrescu

Traducere din limba engleză de Irina Negrea

comunicare (●) ro

Redactor: ANCA MILU-VAIDSEGAN
Tehnoredactor: CRISTIAN LUPEANU

Edward Luce
THE RETREAT OF WESTERN LIBERALISM

Copyright © Edward Luce 2017

The moral right of the author has been asserted.

Extract from 'Annus Mirabilis' on page 188 taken from *The Collected Poems*
by Philip Larkin, published by Faber and Faber Ltd. © Estate of Philip Larkin.

All rights reserved.

Copyright © Editura COMUNICARE.RO, 2018,
pentru prezenta ediție în limba română
Toate drepturile asupra prezentei ediții în limba română aparțin
Editurii COMUNICARE.RO.

Editura COMUNICARE.RO este departament în cadrul Școlii Naționale de
Studii Politice și Administrative, Facultatea de Comunicare și Relații Publice.

SNSPA, Facultatea de Comunicare și Relații Publice
Str. Povernei, nr. 6
010643 București
România
www.edituracomunicare.ro
e-mail: editura@comunicare.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
LUCE EDWARD

Retragerea liberalismului occidental / Luce Edward;
pref. de Paul Dobrescu, trad. din lb. engleză de Irina Negrea.
– București: Comunicare.ro, 2018
Indice
ISBN 978-973-711-609-3

I. Dobrescu, Paul (pref.)
II. Negrea, Irina (trad.)

CUPRINS

Prefață la ediția în limba română / v

Prefață / 1

1. Partea întâi: Fuziune / 17

2. Partea a doua: Reacție / 77

3. Partea a treia: Repercusiuni / 145

4. Partea a patra: Remedii / 187

Note / 207

Cuvinte de mulțumire / 221

Indice / 225

PARTEA ÎNTÂI

FUZIUNE

„... cea mai imperioasă dintre toate
necesitățile, aceea de a nu a-ți pierde
rangul în lume”

– ALEXIS DE TOCQUEVILLE¹

C am prin ianuarie 2017, economia globală a schimbat garda. Evenimentul se desfășura la Davos, cu prilejul reuniunii anuale a celor mai bogați reciclatori de înțelepciune convențională din lume și, în mod consecvent, unul dintre ultimele locuri capabile să anticipeze ce urmează să se întâmple în continuare. De data asta, a fost altfel. Magnații fondurilor speculative, directorii de date din Silicon Valley, specialiștii în management și oficialii guvernamentali adunați acolo au avut posibilitatea să vadă în avangardă cât de rapid urmează ca lumea să se schimbe. Xi Jinping, președintele Chinei, venise în stațiunea alpină elvețiană pentru a apăra sistemul comerțului global împotriva atacurilor președintelui SUA nou ales, Donald Trump. Fără prea mult ceremonial, conducătorul celei mai mari economii emergente din lume a preluat rolul de a apăra sistemul comerțului global, în pofida strigătelor de război protecționist venite din partea celei mai dezvoltate națiuni a lumii. Momentul prevestea o nouă eră, în care China aspira să fie cetățeanul global responsabil. Băieții răi schimbau locurile cu băieții buni. „Unii oameni dau vina pe globalizarea economică pentru haosul din lumea noastră”, a

spus Xi la Davos. „Nu trebuie să ne retragem în port ori de câte ori suntem surprinși de o furtună, fiindcă altminteri nu vom ajunge niciodată pe celălalt țărm... Nimeni nu va ieși învingător dintr-un război comercial.”

După peste șaptezeci de ani de globalizare condusă de SUA, declarația lui Xi privind gestionarea globală a economiei, în sediul spiritual al capitalismului, a fost ca o scenă din Alice în Țara Minunilor. Cu toate acestea, permutarea rolurilor – schimbarea santinelei economiei globale – fusese de multe ori anticipată. Lăsăm deoparte cele mai recente prognoze. Încă din 1902, când ruinele imperiale ale Chinei fuseseră de multă vreme cercetate atent de puterile europene și Statele Unite, istoricul britanic John Hobson a anticipat ziua când China revigorată avea să răstoarne situația. Clarviziunea lui Hobson merită savurată: „China, trecând mai rapid decât alte «rase inferioare» prin perioada de dependență față de știința apuseană și capitalul apusean, și asimilând rapid ceea ce acestea au de oferit, poate eventual să își restabilească independența economică, gășind în propriile-i resurse capitalul și abilitatea de organizare necesare pentru industriile mecanice și... poate astfel să se lanseze rapid pe piața mondială în poziția de cel mai mare și cel mai eficient competitor, arogându-și inițial comerțul din Asia și Pacific, iar apoi inundând piețele libere din Occident și împingând piețele închise din Occident spre o Protecție tot mai riguroasă”.²

Deși avea capacități de previziune demne de un Nostradamus, nici chiar Hobson nu a anticipat viteza cu care China avea să reușească această performanță. De la o pondere statistică neglijabilă în 1978, cu niciun procent din comerțul global, China s-a ridicat, devenind în 2013 națiunea dominantă a comerțului lumii, cu aproape un sfert din

fluxurile sale anuale.³ Nu mai departe de începutul secolului al XXI-lea, SUA acopereau aproape de trei ori mai mult din comerțul global decât China. Niciodată nu se mai pomenise în istorie o performanță de o asemenea anvergură sau viteză. Și, totuși, rămân încă multe lucruri de făcut. Revenirea Chinei și a celorlalte cincisprezece economii neo-occidentale cu o dezvoltare rapidă, incluzând Indonezia, Thailanda și India, care împreună reprezintă jumătate din populația lumii, reconfigurează dramatic structura puterii globale. Pe durata vieții mele, clasa de mijloc emergentă a ajuns, pornind practic de niciunde, să înlocuiască clasa de mijloc occidentală convențională ca motor al creșterii globale. Începând din 1970, veniturile pe cap de locuitor ale Asiei au crescut de cinci ori.⁴ Până și în Africa, cel mai neperformant continent din lume, veniturile aproape s-au dublat. Venitul mediu din Occident, în schimb, abia dacă s-a modificat în ultima jumătate de secol. În unele părți din Asia, cum ar fi Singapore și Coreea de Sud, veniturile fie au depășit, fie sunt la același nivel cu cele ale Occidentului. În alte părți, îndeosebi în India, veniturile treneză încă la mai puțin de o zecime din media occidentală. Însă direcția este clară. Dacă desenăm o hartă economică globală, centrul de gravitate în secolul al XX-lea poate fi găsit undeva în mijlocul Atlanticului, potrivit economistului singaporez Danny Quah. Punctul acela s-a deplasat acum spre est, în Iran.⁵ În următoarele decenii, se va stabili într-o zonă undeva între China și India, în Himalaya. De la mijlocul Atlanticului până pe acoperișul lumii, în cincizeci de ani – generația noastră este prezentă la o reșezare spectaculoasă.

Totuși, această eventualitate nu va face decât să redeva Chinei poziția influentă de care s-a bucurat în cea mai mare parte a istoriei omenеști. Timp de aproximativ șapte

veacuri, între anul 1100, la scurtă vreme după Cucerirea Normandă, și 1800, când Revoluția Industrială a luat avânt, China a asigurat aproximativ un sfert din economia mondială, estimându-se că ponderea era chiar mai mare în cadrul producției ei interne. Conform unei recente evaluări istorice, China și India asigurau în 1750 trei sferturi din producția manufacturieră din lume. În ajunul Primului Război Mondial, ponderea lor se redusese la doar 7,5 la sută.⁶ Specialiștii în istoria economiei au numit aceasta Era Divergenței. O mare parte din declinul drastic al Orientului – poate o parte prea mare chiar – a fost pusă pe seama efectelor directe ale exploatării coloniale. Compania britanică a Indiilor de Est, bunăoară, a suprimat producția textilă indiană, care fusese pe primul loc în lume. Mătăsurile indiene au fost detronate de bumbacul de Lancashire. Porțelanul chinezesc a fost înlocuit cu porțelanul european. Ambele țări au avut de suferit de pe urma a ceea ce Marea Britanie l-a numit mai târziu Preferința Imperială, care le constrângea să exporte în Anglia materii prime la un preț mic și să importe produse finite scumpe, rămânând astfel într-un permanent deficit financiar. Nu exista nimic *liber* într-un asemenea negoț, în niciun sens al cuvântului. În cazul Chinei, puterile occidentale au smuls fiecare cu forța propriile concesiuni, care le permiteau să facă în China cam același lucru pe care britanicii îl făceau în India, însă fără garnizoane pe tot cuprinsul teritoriului. Impactul a fost similar. Din nou, Hobson a redat sugestiv situația: „Investitorii și oamenii de afaceri din Vest descoperiseră, pare-se, în China o mină de forță de muncă... [Aceasta] părea într-atât de colosală și atât de extinsă, încât a deschis posibilitatea de a ridica populații întregi din Apus la rang de «gentlemen independenti».”⁷